

GẦN 80 NĂM - CHI BỘ PHỐ

TẠ ĐÌNH HÀ

Hội Di sản Văn hoá Việt Nam tỉnh Quảng Bình

Lịch sử Đảng bộ Quảng Bình nói chung, Đảng bộ thành phố Đồng Hới nói riêng, cách đây gần 80 năm, chứng kiến một sự kiện lịch sử vô cùng quan trọng của phong trào cách mạng, đó là tháng 6/ 1945, tại nhà đồng chí Lê Bá Tiếp ở phường Đồng Đình, nay là phường Đồng Hải, Chi bộ Đảng Cộng sản đầu tiên được thành lập mang tên Chi bộ Phố trên mảnh đất thị xã Đồng Hới.

Vào những năm 30, 40 của thế kỷ trước, phong trào cách mạng trên địa bàn toàn tỉnh đã phát triển mạnh, phía Bắc và Nam tỉnh lần lượt một số chi bộ cộng sản thành lập và lãnh đạo phong trào đấu tranh của quần chúng rất sôi nổi, rộng khắp, như chi bộ Mỹ Tho - Trung Lực (Lệ Thủy), chi bộ ga Kê Rầy (Bố Trạch), chi bộ Bãi Đức (Tuyên Hóa)... Trong khi đó, tại trung tâm tỉnh lỵ thị xã Đồng Hới, do ảnh hưởng của phong trào cách mạng trong tỉnh, quần chúng nhân dân trong thị xã đang hừng hực khí thế cách mạng, đòi hỏi phải có một tổ chức cộng sản ra đời làm hạt nhân lãnh đạo.

Tháng 6/1945, hai đồng chí Nguyễn Đình Chuyên và đồng chí Hoàng Văn Diệm đã đứng ra thành lập chi bộ cộng sản đầu tiên gồm có sáu đảng viên. Chi bộ Phố của Đồng Hới được Tỉnh ủy công nhận là chi bộ chính thức, đồng chí Hoàng Văn Diệm làm Bí thư. Qua phong trào cách mạng đã chọn những phần tử tích cực vào Mặt trận Việt Minh, các hội cứu quốc và phát triển đảng viên mới. Từ đây trở đi, chi bộ thực sự là hạt nhân lãnh đạo phong trào cách mạng của thị xã. Chi bộ đã xây dựng và phát triển các tổ chức đoàn thể cứu quốc, các hội viên của các tổ chức này hoạt động trên

nguyên tắc bí mật, che mắt địch; đã liên hệ, phối hợp hành động với phong trào cách mạng ở các địa phương khác như huyện Bố Trạch, Lệ Thủy... đấu tranh chống chính quyền Trần Trọng Kim, bảo vệ cơ sở cách mạng. Tại ga Thuận Lý, Chi bộ đã kêu gọi công nhân tham gia “Hội công nhân cứu quốc”. Chi bộ bí mật mở các lớp huấn luyện cấp tốc nhằm giác ngộ tinh thần cách mạng cho quần chúng. Chi bộ Phố đã lãnh đạo Nhân dân thị xã khắc phục nạn đói, đẩy mạnh sản xuất, ổn định đời sống của Nhân dân; đẩy mạnh công tác xóa nạn mù chữ, hưởng ứng “tuần lễ đồng”, “tuần lễ vàng”, thành lập Trung đội Nam tiến vào Nam đánh giặc...

Tháng 8/1945, thời cơ cách mạng bùng nổ đã chín muồi, Bác Hồ đã gửi thư kêu gọi toàn quốc Tổng khởi nghĩa; “Giờ quyết định cho vận mệnh tổ quốc ta đã đến! Toàn quốc đồng bào hãy đứng dậy đem sức ta mà giải phóng cho ta... Chúng ta không thể chậm trễ! Tiến lên!...” (Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb Sự thật, Hà Nội, tập 3, trang 379). Trung tuần tháng 8/1945, Hội nghị cán bộ Việt Minh toàn tỉnh họp tại Đồng Hới đã thống nhất kế hoạch lấy ngày 23/8/1945 làm ngày khởi nghĩa chung trong toàn tỉnh Quảng Bình, giành chính quyền cấp tỉnh và cấp huyện trước rồi thiết lập chính quyền cấp cơ sở. Huy động toàn dân tham gia khởi nghĩa, lấy lực lượng tự vệ làm nòng cốt...

Sáng ngày 22/8/1945, Chi bộ Phố và Thị bộ Việt Minh mở cuộc họp phân công đảng viên về chỉ đạo cơ sở chuẩn bị hành động. Đêm 22/8, lệnh khởi nghĩa của Tỉnh bộ Việt Minh cô Tám truyền xuống, các đồng chí trong Chi bộ

Phổ và Thị bộ Việt Minh dẫn đầu các lực lượng tiến vào giành chính quyền ở thị xã. Vào lúc 8 giờ sáng ngày 23/8/1945, Ủy ban nhân dân Cách mạng lâm thời ra mắt trước toàn dân và tuyên bố xóa bỏ chế độ phong kiến, giành chính quyền về tay Nhân dân.

Chi bộ Phổ tuy ra đời muộn hơn so với các chi bộ cộng sản khác trong tỉnh nhưng đã nhanh chóng nắm bắt và lãnh đạo cuộc khởi nghĩa thành công ở thị xã Đồng Hới, khẳng định vai trò vị trí lãnh đạo của một tổ chức cộng sản biết nắm thời cơ, vận động quần chúng, trực tiếp lãnh đạo Nhân dân làm nên một câu chuyện thần kỳ trong lịch sử đấu tranh giành độc lập dân tộc, một tổ chức kiên trung, ý chí kiên cường kết tinh từ sự hy sinh của các đảng viên tiêu biểu trước họng súng quân thù như Bí thư Quách Xuân Kỳ, Phó Chủ tịch Ủy ban Kháng chiến Hành chính thị xã đồng chí Đào Đàm và nhiều đồng chí đảng viên ưu tú khác nữa.

Với sáu đảng viên từ thuở ban đầu của Chi bộ Phổ nhưng các đồng chí đã cùng Đảng bộ trong toàn tỉnh đã làm nên một sự kiện lịch sử vĩ đại, chứng minh sự lãnh đạo tài tình, quyết tâm, sáng tạo, biết nắm thời cơ, huy động sức mạnh tổng hợp của toàn dân, đoàn kết chiến đấu giành chính quyền về tay Nhân dân.

Cách mạng tháng Tám thành công ở Đồng Hới không thể tách rời sự lãnh đạo của Chi bộ Phổ, một tổ chức cộng sản biết phát huy sức mạnh bạo lực chính trị của quần chúng, kết hợp sự chỉ đạo tập trung, thống nhất của tỉnh với tinh thần yêu nước và ý chí tổ chức kỷ luật của cán bộ đảng viên và Nhân dân thị xã dưới sự lãnh đạo của Chi bộ Phổ.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, Chi bộ Phổ đã chỉ đạo xây dựng được một đại đội du kích thị xã và các trung đội du kích các xã phường, xây dựng các hậu cứ vững chắc, xây dựng và phát huy sức

mạnh chiến đấu của “ba thứ quân”, tạo điều kiện cho Nhân dân thị xã đấu tranh, góp phần đưa kháng chiến đến thắng lợi hoàn toàn.

Đảng bộ và Nhân dân thị xã Đồng Hới, nay là thành phố vốn có truyền thống đoàn kết, kiên trung mà hạt nhân là Chi bộ Phổ gắn bó máu thịt với Nhân dân, phát huy tinh thần yêu nước, kiên quyết bảo vệ thành phố thân yêu trong bất cứ hoàn cảnh nào, thời gian nào. Trong kháng chiến chống Mỹ, Đảng bộ và Nhân dân Đồng Hới kiên cường chống trả biết bao cuộc ném bom của giặc Mỹ, bảo vệ thành phố, cùng cả tỉnh “chiến đấu giỏi, sản xuất giỏi” chi viện đặc lực cho cuộc đấu tranh giải phóng miền Nam, thống nhất Tổ quốc. Lịch sử dân tộc đã mở ra trang mới, Đảng bộ, quân dân Đồng Hới càng phấn khởi, quyết tâm xây dựng thành phố không ngừng khởi sắc, xứng đáng với quê hương thành phố hai lần được Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân.

Đã gần 80 năm trôi qua (1945-2024), từ một chi bộ chỉ vven vẹn sáu đảng viên ngày nào nay đã phát triển thành một Đảng bộ mạnh cả về số lượng và chất lượng, có hàng nghìn đảng viên, đang lãnh đạo Nhân dân thành phố trở thành trung tâm kinh tế, văn hóa và du lịch của tỉnh, bộ mặt thành phố đang thay đổi từng ngày.

Năm nay, nhân kỷ niệm 20 năm thành phố Đồng Hới được Chính phủ công nhận là thành phố loại 2, chúng ta không thể quên được một Chi bộ Phổ gần 80 năm trước, một chi bộ cộng sản, một hạt giống đỏ năm nào nay đã sinh sôi nảy nở và phát triển thành một Đảng bộ thành phố vững mạnh như ngày nay, kế tục xuất sắc sự nghiệp của Chi bộ Phổ. Sáu đảng viên năm ấy nay không còn nữa nhưng tinh thần, ý chí của họ, lý tưởng cao cả và sự nghiệp của họ trao truyền cho lớp lớp đảng viên của Đảng bộ thành phố hôm nay quyết tâm xây dựng thành phố ngày càng giàu đẹp ■